

OHAL DEĞİL, İNSAN HAKLARI

10 Aralık 2017 günü BM İnsan Hakları Evrensel Beyan-
namesinin kabul ve ilanının 69. Yıldönümüdür.

Bir daha savaşların sebep olacağı acıların yaşanmayaca-
ğı, barışın egemen olacağı bir dünya için, daha İkinci
Dünya Savaşı sürerken Birleşmiş Milletler örgütü fikri
ortaya atılmış ve girişimler başlamıştı.

Nitekim Birleşmiş Milletler Antlaşması, 26 Haziran
1945 tarihinde ABD'nin San Fransisko şehrinde imza-
landı. Yeterli sayıda devletçe onanması üzerine de 24

san haklarına saygı ilkesine yer verilmiştir. Birleşmiş
Milletler'e üye devletlerin yükümlülüklerine ilişkin de
BM Antlaşması'nın 55. Maddesinde, "ırk, renk, dil ya
da din ayrımı gözetilmeksizin herkesin insan haklarına
ve ana özgürlüklerine, bütün dünyada etkin bir biçimde
saygı gösterilmesini kolaylaştırmak" hükmüne yer veril-
miştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin hazırlanması, BM
bünyesinde, 29 Nisan 1946 tarihinde, İnsan Hakları
Komisyonu kurulmasıyla başlamıştır. Komisyon Ba-
şkanlığına o tarihte ABD Başkanı olan Roosevelt'in eşi
olan Eleanor Roosevelt seçilmiştir. Başkan Yardımcısı
Çin'den ve raportör üye de Lübnan'dandı. Komisyon
18 devletin temsilcisinden oluşuyordu.

Bu 18 devlet, ABD, Avustralya, Belçika, Belarus, Çin, Fi-
lipinler, Fransa, Hindistan, İngiltere, İran, Lübnan, Mı-
sır, Panama, Sovyetler Birliği, Şili, Ukrayna, Uruguay,
Yugoslavya idi.

Böylece Komisyonda kapitalist, sosyalist sistemlerden
ve İslam ülkelerinden temsilciler bulunmuş oluyordu.
Komisyon bünyesinde dünyanın farklı coğrafyaların-
dan, etnik kökenden ve dini inançtan, felsefi görüşten
80 uzman görev yapıyordu. Bildiri'nin ilk resmi tasla-
ğı, Fransa temsilcisi, sonradan Nobel barış Ödülünü
de (1968) kazanacak olan anayasa hukukçusu Profesör
Rene Cassin tarafından hazırlanmıştır. Raportör de
Lübnan'lı Joseph Malik'tir. Malik'in insan onuru kavra-
mının Bildiri'de yer almasındaki katkısı büyüktür.

Komisyonca hazırlanan, bir Giriş ve 30 maddeden
oluşan İnsan hakları Evrensel Bildirisi, 10 Aralık 1948
günü Fransa'nın başkenti Paris'te toplanan BM Genel
Kurulu'nda kabul ve ilan edilmiştir. Genel Kurulda oy
verme hakkı olan 58 ülkeden 56'sı oylamaya katılmış
ve katılan üyelerin 48'i olumlu oy vermiştir. Türkiye de
olumlu oy veren ülkelerdendir. Katılan üyelerden 8'i
çekinse oy kullanmıştır. Bu ülkelerden 6'sı sosyalist
ülkelerdir. Bunlar, Sovyetler Birliği, Belarus, Ukrayna,
Çekoslovakya, Polonya ve Yugoslavya'dır.

Suudi Arabistan ve Güney Afrika da Bildiri'nin bütünü

Ekim 1945 tarihinde yürürlüğe girdi. Antlaşmanın ilk
iki maddesinde Birleşmiş Milletlerin barış amacıyla
kurulduğu yazılıdır. Antlaşmanın "Giriş" bölümünde
insan hakları kavramına yer verilmiş ve barışın korun-
masında insan haklarının önemine vurgu yapılmıştır.
Aynı şekilde, BM Antlaşmasının 1.maddesinde de in-

için yapılan oylamada çekinsek oy veren ülkeler arasındadır.

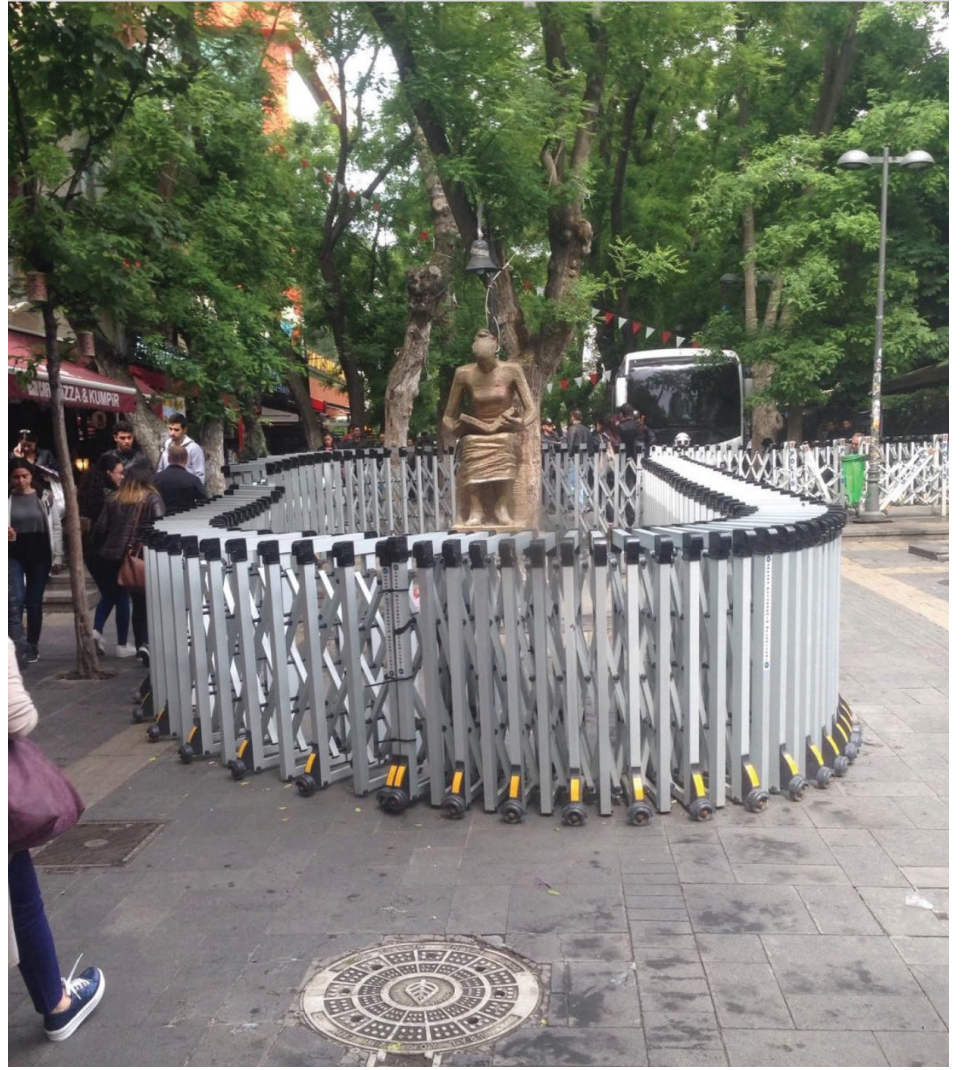
Türkiye Evrensel Bildiri'yi, Bakanlar Kurulu kararı ile Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Resmi Gazete'nin 27 Mayıs 1949 tarih ve 7217 sayılı nüshasında yayımlanmıştır. Resmi Gazete'de yayımlanan karar şöyledir: "Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 .12.1948 tarihli ve 217(111) sayılı kararıyla kabul edilen ilişik " İnsan Hakları Evrensel beyannamesi"nin Resmi Gazete ile yayınlanması ve yayından sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde yorumlanması ve bu beyanname hakkında radyo ve gazetelerde münasip neşriyatta bulunulması, Dışişleri Bakanlığının 28(3) 1949 tarihli ve 36084/122 sayılı yazısı üzerine bakanlar Kurulu'nun 6.4.1949 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır."

Evrensel Bildiri 500'den fazla dile çevrilmiştir. Bu özelliği ile de en çok dile çevrilen insan hakları belgesi olma özelliğini taşır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 4 Aralık 1950 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda, 423(V) sayılı kararıyla "10 Aralık" gününü, "İnsan Hakları Günü" olarak ilan etmiştir. "10 Aralık İnsan Hakları Günü" hem Evrensel Bildiri gibi, milyarlarca insana esin kaynağı olmuş bir Bildiri 'nin hazırlanmış olmasının kutlanmasıdır hem de insan hakları sorunlarının tüm dünyada konuşulması, tartışılması, çözümler aranması için vesile olan bir gündür. İnsan Hakları Derneği, ilk olarak, kurulduğu yıl olan 1986 yılının 10 Aralık tarihinde bir basın açıklamasıyla bu günü kutlamış ve daha sonra da 1987 yılından itibaren her "10 Aralık İnsan Hakları Günü"nü, 10 Aralık'tan başlayarak insan hakları haftası olarak kutlamıştır. Bu gelenek sürmektedir. Genel Merkez ve şubeler hafta ile ilgili her yıl çeşitli etkinlikler düzenlemektedir.

OHAL Değil İnsan Hakları

Türkiye'de halen OHAL devam etmektedir. OHAL gerekçe gösterilerek temel hak ve özgürlükler askıya alınmıştır. Bu durum Türkiye tarafından BM ve Avru-

pa Konseyine bildirilmiştir. İHD'ye göre Türkiye'de, OHAL gerekli değildir. Türkiye'nin tek ihtiyacı insan hakları ve demokrasidir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi 16 Temmuz günü bastırılmış ve darbeciler yakalanmış, yaygın şiddet hareketleri sona ermiştir. Başta TBMM'de grubu bulunan siyasi partiler olmak üzere tüm siyasal parti ve oluşumlar Türkiye'deki tüm sivil toplum örgütleri ve demokratik kitle örgütleri darbeye karşı çıkmış ve darbeyi kınamışlardır. **Böylesi bir toplumsal meşruiyete rağmen siyasal iktidar sanki bunlar yokmuş gibi bir karşı darbe süreci başlatmış ve 21 Temmuz 2016 tarihinden itibaren tüm Türkiye'de uygulanacak OHAL kararı almıştır.**

Türkiye Anayasasının 120 ve 121. maddeleri incelendiğinde, ancak yaygın şiddet hareketlerinin varlığı halinde OHAL ilan edilebileceği, OHAL ilanı süresince de OHAL gerekçesine bağlı olarak ve OHAL süresince uygulanacak KHK çıkarılacağı belirtilmektedir.

Bugüne değin yaşadığımız karşı darbe sürecinin yargı üzerindeki olumsuz etkileri ve kamu idaresinin büyük

bir baskı altına alınması neticesinde devlet içerisinde yerleşmiş Fethullah Gülen Örgütü ile baş etmek adına yapılan uygulamalar, devlet içinde denetimi imkânsız kılmış ve yargı tamamen devre dışı kalmıştır. **Dolayısıyla OHAL KHK'larını yargı denetimine tabi tutacak bir yargı kalmamıştır. Siyasal iktidar bu keyfiyetle birlikte istediği gibi düzenlemeler yapmaktadır.**

Anayasanın 121.maddesine göre OHAL KHK'larının yayınlandıkları gün TBMM onayına sunulması gerekmektedir. Bugüne kadar 667 ile başlayan ve 694 ile sona eren 28 adet KHK yayınlanmıştır. **Bu KHK'lerden bazıları aynı gün TBMM onayına sunulmayarak Anayasa ihlali yaşanmıştır, Anayasa'nın 121. maddesi ve TBMM iç tüzüğüne göre OHAL KHK'larının 30 gün içerisinde TBMM tarafından görüşülmesi ve bu konuda bir karar verilmesi gerekmektedir.** Bugüne değin sadece 667 sayılı KHK 4749 sayılı kanunla onaylanmış, 668 sayılı KHK 6755 sayılı kanun, 669 sayılı KHK 6756 sayılı kanun, 671 sayılı KHK 6757 sayılı kanun ve 674 sayılı KHK 6758 sayılı kanunla uygun bulunmuş ve Resmi Gazete de yayınlanmıştır. **Bu durumda 28 OHAL KHK'sından sadece 5'i hakkında TBMM onayı alınmış, geri kalan 23'ü hakkında süresi içerisinde TBMM onayı alınmayarak açık bir Anayasa ihlali yaşanmıştır.**

OHAL Süresince Türkiye'nin Anayasal ve Yasal Rejimi Değişmiştir

OHAL'in Anayasaya uygun olarak ilan edilmemesi ve çıkarılan KHK'ların TBMM onayına sunulmamasının yanı sıra bu KHK'larla bugüne değin 306 kez 300 civarında kanunda kalıcı değişiklikler yapılarak yasal sistem tamamen değiştirilmiş, OHAL rejimi kalıcı hale getirilmiştir.

OHAL koşulları altında siyasal iktidarın her türlü anti demokratik davranışı sonucu 16 Nisan 2017'de kanuna aykırı YSK kararı ile kabul edildiği belirtilen Anayasa değişiklikleri ile Türkiye'nin anayasal rejimi değişmiş, tek kişi yönetimine dayalı Türk tipi başkanlık veya partili cumhurbaşkanlığı hükümet modeline geçilmiştir. Bu modelin geçiş aşamasında partili cumhurbaşkanı hızla icraatlarına başlamış, Türkiye OHAL koşullarında parti devletine dönüştürülmüştür.

OHAL Koşullarında Temel Hak ve Özgürlüklerin Askıya Alınması Kabul Edilemez

Anayasanın 15.maddesinin 2. fıkrasında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı; kimsenin din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı ve bunlardan dolayı suçlanamayacağı, suç ve cezaların geçmişe yürütülemeyeceği, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanınca-

ya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin tarafı olduğu ve onaylayarak yürürlükte bulunan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile BM Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi uyarınca aynı haklar hiçbir şekilde askıya alınamaz. Ancak OHAL gerekçesi ile iktidarın yaptığı uygulamalara bakılırsa Türkiye'nin Anayasa 15 ile AİHS 15 ve BM Medeni Sözleşme'nin 4. maddesini ihlal ettiğini rahatlıkla ifade edebiliriz.

OHAL süresince Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Türkiye'yi birkaç kez ziyaret etmiş, bu konuda raporlar düzenlemiş, Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu 4 kez Türkiye'yi ziyaret etmiş bu konuda raporlar düzenlemiş, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserinin özel raportörlerinden 3'ü Türkiye'yi ziyaret etmiş ve raporlar düzenlemişlerdir. **Bu raporlarda OHAL süresince temel hak ve özgürlüklere yönelik sözleşmelerde öngörülen kısıtlamaların ötesinde keyfi uygulamalar yapıldığı ve bunların hızla düzeltilerek OHAL'in kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir.**

OHAL süresince Türkiye'ye en önemli uyarı Avrupa Konseyi'nden gelmiştir. AK Parlamenterler Meclisi'nin 25 Nisan 2017 tarihli Türkiye'yi siyasi denetime alan kararı oldukça önemli bir karardır. Bu kararda çok açık bir şekilde Türkiye'nin OHAL'i sona erdirmesi, düşünceleri nedeni ile cezaevinde bulunan başta siyasetçiler olmak üzere, gazetecilerin ve aktivistlerin salıverilmesi gerektiği belirtilmiş ve bir dizi tavsiyede bulunmuştur.

Barışı Savunmak İnsan Hakkıdır.

Türkiye OHAL koşullarına gelmeden önce yeniden içine girdiği silahlı çatışma ortamı nedeni ile büyük acılar ve yıkımlar yaşamaktadır. Kürt sorununun demokratik ve barışçıl yollardan çözülmemiş olması Türkiye'nin en önemli sorunu olarak varlığını sürdürmektedir.

Türkiye'nin 2013-2015 yılları arasında yaşadığı fiili çatışmasızlık ortamına yeniden dönmesi ve Kürt sorununu barışçıl politikalarla çözmekten başka bir seçeneği olmadığını yeniden hatırlatmak isteriz. Kürt sorununun çözümünde önce diyalog kurulmalı ve ardından eş zamanlı olarak yapılacak müzakerelerle barış masası kurulmalıdır. Türkiye'nin yeniden 28 Şubat 2015 tarihinde ilan edilen Dolmabahçe Deklerasyonuna sahip çıkması ve Abdullah Öcalan üzerinde uyguladığı katı tecridi kaldırması gerekmektedir.

İnsan hakları savunucuları en zor zamanlarda bile barışı hatırlatır ve barış hakkını savunur. Türkiye'nin tarafı olduğu başta BM Şartı olmak üzere bütün temel hak ve özgürlüklerle ilgili sözleşmelerin başlangıç metinlerinde barış olgusu sık sık yer almaktadır.

OHAL kadın mücadelesine ‘DARBE’dir

Gerek coğrafyamızda, gerekse dünyanın birçok yerinde, çeşitli nedenlerle çatışmalı süreçler yaşanıyor. Bu çatışmalı ortamlarda büyük insan hakları ihlalleri yaşanıyor. Söz konusu ihlallerin birinci mağduru da her zaman olduğu gibi kadınlar oluyor. Coğrafyamızda, özellikle 15 Temmuz 2016 tarihinden bu yana yaşanan gelişmeler sonrasında, şiddetin iyice meşrulaştığı bir süreç yaşıyoruz. Özellikle sosyal medyada yayınlanan işkence görmüş insan fotoğraflarının, toplumun bir kesiminde destek alması ve çeşitli önyargılarla desteklenmesi ve şiddeti destekleyen bu kişilere karşı hiçbir yasal soruşturma yapılmaması korkutucu.

Coğrafyamızda, erkek egemen, militer, toplumsal cinsiyetçi bir bakış, hala gücünü korumakta. ‘Kadını erkeğin namusu’ olarak gören anlayış, farklı cinsel kimliklere karşı hoşgörüsüzlük giderek artmakta. Bu nedenle de, kadına yönelik cinayetler ve kadına yönelik şiddet olaylarında büyük bir artış yaşanmakta.

Kadın mücadelesi, uluslararası dayanışmayla birlikte, yazılı hukukta önemli kazanımlar elde etti. Yine kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası hukukta düzenlemiş son derece önemli sözleşmeler Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından imzalanmış durumda. Ancak gerek iç hukukta gerekse uluslararası hukuk alanındaki kazanımlarımız, yargı da yer bulamamakta...

Hakimler ve savcılar, uluslararası sözleşmelere son derece duyarsız kalmaktadırlar. Bu sözleşmelerden belki de en önemlisi Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesidir. Üstelik Türkiye Cumhuriyeti devleti, bu sözleşmenin ilk imzacısıdır.

Bu sözleşme, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlemesini amaçlamaktadır. Bu derece önemli olan sözleşmenin 3. Maddesi, sözleşmenin amacını tanımlarken şöyle demektedir; “Kadına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır. Ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.”

Sözleşmenin 6. Maddesi ise, tüm taraf devletlere, ‘Toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar’ geliştirme görevini yükler. İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet alanında verimli politikalar oluşturmak ve şiddeti önleyici tedbirler alma konusunda önemli bir sözleşmedir. Ancak Türkiye’de yargıçlar ve savcılar değil uygulamak, bu sözleşmeden haberdar dahi değildirler. Uluslararası sözleşmelerin yerel yazılı hukukun üstünde bağlayıcı nitelikte olduğunu düşündüğümüzde, bu son derece vahim bir durumdur.

Yine Türkiye’nin de, altında imzası bulunan ‘Kadınlara Karşı her Türlü Ayrımcılığı Önlemesi’ sözleşmesinin 5. Maddesinde imzacı olan devletlere ‘Kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların’ değiştirilmesi görevini yüklemektedir.

Özellikle 15 Temmuz Darbe Girişimi ardından ilan edilen OHAL kararı ile meşrulaşan toplumsal şiddetin, kadına yönelik uygulamalarında son derece olumsuz etkiler yaratmaktadır. OHAL ilanından sonra, kadına yönelik şiddet olaylarında gözlemlenen artış, kadına yönelik resmi şiddet örnekleri, cezaevlerinde kadınlara dayatılan uygulamalar çok net örneklerdir.

OHAL ile birlikte, çok sayıda kadın işten atılmış, ihraç edilmiş çok sayıda kadın örgütü kapatılmış ve çok sayıda kadın ifade özgürlüğü ihlalleri nedeni ile cezaevine girmiştir. Bu uygulamaların 10 Aralık başlangıçlı, İnsan Hakları Haftası’nda da devam ediyor olması vahimdir. OHAL en çok kadınları ‘VURMUŞ’, kadın özgürlüğüne ‘DARBE’ olmuştur.

Zulme Karşı Direnmek Haktır

İnsan hakları savunucuları zulme ve baskıya karşı direnmenin bir hak olduğunu sık sık ifade eder ve meşru direnme hakkını kullanır. Elbette bunu yaparken şiddet dışı yöntemlerle ve sivil itaatsizlik eylemleri ile bu hakkını kullanır.

OHAL koşullarında haklarımıza sahip çıkmak ve insan hakları ile demokrasiyi hatırlatmak için meşru direnme hakkımızı kullanmaktan başka bir yolun olmadığını tekrar vurgulamak isteriz.

OHAL değil insan hakları ve demokrasi diyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ GENEL MERKEZİ

Necatibey Cad. 82/11-12 (6. Kat) Demirtepe/Ankara/06430/Türkiye
posta@ihd.org.tr • Telefon 0 312 230 35 67-68-69 • Faks: 0 312 230 17 07

<http://www.ihd.org.tr>